

Advies Archeologische Monumentenzorg 2014 – nr. 52

Beoordeling archeologisch evaluatierapport

Bevoegd gezag: Gemeente Bergeijk
Dhr. J. van Deijk
Postbus 10.000
5570 GA Bergeijk

Datum: 11-4-2014

Locatie: Dorpstraat 21 te Westerhoven, gemeente Bergeijk

Project: *Evaluatie- en selectierapport Opgraving Dorpstraat 21 in Westerhoven, gemeente Bergeijk, auteur D.M.G. Keijers, 31-3-2014.*

Van: Omgevingsdienst Zuidooost-Brabant
Mevr. drs. R. Berkvens
Keizer Karel V Singel 8 / 5615 PE Eindhoven
Postbus 8035 / 5601 KA Eindhoven
T: 088-3690638 / 06-15829049
E: R.Berkvens@odzob.nl

Inleiding

AWA van Gisbergen is voornemens om nieuwbouw te ontwikkelen in het plangebied Dorpsstraat te Westerhoven. De voorgenomen bodemingrepen bestaan uit de sloop van de bestaande bebouwing en de realisatie van 4 tot 6 woningen met bijbehorende infrastructuur en voorzieningen. Het plangebied heeft een totale omvang van 4863 m² en is gelegen in het westen van de bebouwde kom van Westerhoven. In het plangebied is bebouwing, bestrating, groen en weiland aanwezig.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek¹ werd het hele plangebied (ca. 4863 m²) onderzocht. Het onderzoek maakt duidelijk dat het plangebied ligt op de overgang van een droger naar een natter landschapsdeel, respectievelijk een dekzandrug naar het beekdal van de Keersop. De oudste archeologische sporen dateren uit de Volle/Late Middeleeuwen (12e – 13e eeuw) en werden aangetroffen in het centrale deel van het plangebied (put 2). Ze bestaan uit een greppels, enkele paalkuilen die mogelijk een structuurtje vormen, en een kuil. Deze sporen maken mogelijk deel uit van een boerderijerf. Deze vindplaats uit de Volle Middeleeuwen (ca. 980 m²) is gewaardeerd als behoudenswaardig. Gebleken is dat de archeologische vindplaats(en) in de toekomstige inrichting waarschijnlijk niet in situ behouden kan blijven. Daarom is besloten de vindplaats op te graven, zodat de wetenschappelijke informatie ervan kan worden veiliggesteld (behoud ex situ).

Tijdens de evaluatie worden de resultaten van het veldwerk in het licht van de vraagstellingen uit het Programma van Eisen (PvE)² geanalyseerd met als doel de uitwerking van de opgraving te plannen en te (her)begroten. In de evaluatiefase wordt ook beslist welke vondsten en monsters worden uitgewerkt, en welke worden gedeponereerd of verwijderd. Het is daarvoor van belang dat vondsten, monsters en sporen zijn gewaardeerd en beoordeeld op hun geschiktheid voor analyse. Op basis van deze beoordeling wordt een evaluatierapport opgesteld waarin de bevindingen van de evaluatie worden vastgelegd en waarin wordt aangegeven welke vondsten, grondsporen en monsters verder

¹ *Plangebied Dorpstraat 21 in Westerhoven, gemeente Bergeijk. Archeologisch proefsleuvenonderzoek (RAAP rapport 2771), auteur E.J.N. Rondags, d.d. januari 2014.*

² *Programma van Eisen opgraving Dorpstraat 21 te Westerhoven, gemeente Bergeijk d.d. 7-3-2014 (RAAP-PvE 1332) opgesteld door E.J.N. Rondags en M.P.F. Verhoeven.*

dienen te worden uitgewerkt/geanalyseerd om de in het PvE gestelde vragen te beantwoorden. Het selectie-rapport dient ook *altijd* ter goedkeuring voorgelegd te worden aan de depothouder (/eigenaar vondsten).³

Doel evaluatie en toetsingskader

Het evaluatie- en selectierapport is aan de hand van het PvE en de kwaliteitseisen uit de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.3 (OS12) getoetst:

onderwerp	kwaliteitseis(en)
Evaluatierapport	- Recapitulatie vraag- en doelstelling. - Beargumenteren (on)mogelijkheid beantwoorden onderzoeksvragen PvE. - Waardering materiaal, structuren en sporen (gedocumenteerd materiaal) - Advies van de KNA-archeoloog Ma en betrokken specialisten voor uitwerking op basis van vraagstelling (kwalitatief, kwantitatief). - Begroting. - (Bijstelling) opgave te deponeren vondsten, monsters en documentatie. - De voor de desbetreffende materiaal categorie relevante vraagstelling uit het PvE - Toestand / conservering (kwaliteit) van de monsters / vondsten - Kwantiteit van de beoordeelde monsters en vondsten - Indicatie of het mogelijk is om de vraagstelling uit het PvE te beantwoorden
Selectie algemeen	- Selectie dient gebaseerd te zijn op het PvE en op algemeen aanvaarde wetenschappelijke en ethische criteria. - Keuzes moeten worden verantwoord in een selectierapport. - Wijze waarop aan selectie uitvoering wordt gegeven, moet worden verantwoord in het selectierapport. - Verantwoording en wijze van inperking van materiaal in overleg met specialist.
Selectie bij verwerking van vondsten en monsters	- Verzamelde vondsten moet een basisbehandeling hebben ondergaan en moeten geregistreerd zijn. - Verzamelde vondsten en monsters worden uitgewerkt tot het niveau dat is: a) aangegeven in PvE (beantwoording vraagstelling); b) n.a.v. bijgestelde evaluatie; c) op basis van erkende wetenschappelijke criteria; d) een combinatie van de drie. - Afweging hoeveel vondsten en monsters gedeponereerd worden. Te deponeren vondsten en monsters worden ingekrompen tot een hoeveelheid die minimaal nodig is voor herinterpretatie en/of uitgebreider onderzoek, gebaseerd op wetenschappelijke criteria en conform de richtlijnen (de)selectie (PS06, tabel 2). In voorkomende gevallen kan dit betekenen dat het vondstcomplex in zijn geheel wordt gedeponereerd. - Niet voor deponering voorgedragen vondsten en monsters worden verwijderd. - Vondsten worden op een controleerbare en vastgelegde wijze, aan de hand van een door depothouder (/eigenaar vondsten) goedgekeurd selectierapport, afgevoerd op aanwijzing van de depothouder (/eigenaar vondsten in juridische zin).

Samenvatting rapport

Tijdens het onderzoek is in totaal een werkput aangelegd met een totale oppervlakte van ca. 700 m². In eerste instantie is een vlak van ca. 500 m² blootgelegd. Aangezien de sporen in westelijke richting zich voortzetten is hier extra uitgebreid. Hoewel er maar een klein oppervlak is onderzocht zijn de resultaten bijzonder te noemen. Bij de opgraving zijn in totaal 77 archeologisch relevante sporen aangetroffen. Het merendeel hiervan bestaat uit paalkuilen, maar er zijn ook 15 greppels en 8 kuilen aangetroffen. De sporen zijn toe te wijzen aan een bewoning uit de late middeleeuwen.

³ Provinciaal depot provincie Noord-Brabant.

Centraal en in het westelijke deel van het onderzoeksgebied zijn zeer veel paalkuilen aangetroffen die minstens 2 structuren vormen, maar mogelijk nog meer. Pas na een definitieve analyse van de grondsporen kan een volledig overzicht van (mogelijke) structuren gegevens worden. Hoewel vondstmateriaal beperkt aanwezig is, lijken op basis van het aangetroffen vondstmateriaal en de vullingen, de sporen te dateren in de Volle Middeleeuwen. In het onderzoeksgebied zijn behalve de paalkuilen en kuilen ook restanten van diverse greppels aangetroffen. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen kleinere greppeltjes met gebogen vorm en grotere en/of rechte greppelstructuren. De kleinere greppels lijken in verband te staan met de paalkuilen en kuilen. Ook het sporadische vondstmateriaal uit de greppels dateert uit dezelfde periode. Het kan hier gaan om wandgreppels van gebouwen, of greppels rondom structuren of erfafscheidinggreppels. De grotere en bredere greppelstructuren vallen op door hun rechte vorm. Vermoedelijk gaat het hier om ontginningsgreppels uit de late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd.

Er zijn 61 stuks aardewerk gevonden, die zowel tijdens het aanleggen van het vlak als in sporen zijn aangetroffen. Het aardewerk is overwegend te dateren in de Volle Middeleeuwen (ca. 10e-12e eeuw). Er zijn 4 monsters genomen ten behoeve van botanisch onderzoek en C14- datering. Drie grotere paalkuilen met humeuze vulling (M1, M3 en M4) zijn bemonsterd ten behoeve van botanische analyse (reconstructie landschap en voedsel economie) en de aanwezigheid van houtskool voor eventuele mogelijkheid voor C-14 datering. Uit één paalkuil bleek nog een stuk hout bewaard dat eveneens bemonsterd is voor hout en eventueel C14 analyse (M2).

Om de gestelde vragen uit het PvE te kunnen beantwoorden zal het veldonderzoek verder worden uitgewerkt aan de hand van de bodemprofielen, sporen en structuren en analyse van de vondsten. Het aardewerk wordt gedetermineerd en beschreven door een specialist. De specialist zal daarbij ook bepalen of en welke fragmenten gefotografeerd en/of getekend dienen te worden. Met betrekking tot de monsters wordt voorgesteld om drie botanische monsters te waarderen. Deze monsters zijn afkomstig uit twee paalkuilen en een kuil. Bij goede resultaten kunnen deze resten verder geanalyseerd worden. Ten aanzien van het houten paaltje in een paalkuil wordt voorgesteld om een houtonderzoek (houtdeterminatie, houtbewerking en geschiktheid voor datering) te laten plaatsvinden. Ten aanzien van een datering van de structuren en het weinig aardewerk wordt rekening gehouden met 2 monsters voor C14-datering.

Beoordeling

Het evaluatierapport voldoet aan bovenstaande kwaliteitseisen. Het evaluatierapport is verder goed leesbaar en helder van opzet. Wat betreft het voorstel voor uitwerking van het aangetroffen sporen en vondsten gaan wij akkoord.

Advies

Wij stemmen in met het "*Evaluatie- en selectierapport Opgraving Dorpstraat 21 in Westerhoven, gemeente Bergeijk*", auteur D.M.G. Keijers, 31-3-2014". De bij de opgraving aangetroffen grondsporen en mobiele vondsten vormen geen reden tot aanpassing van het PvE ten behoeve van de uitwerking en rapportage.

Met het ex situ behoud van de onderzochte vindplaats is de gehele Archeologische Monumentenzorg (AMZ) cyclus doorlopen. Hiermee is aan alle eisen conform het vigerend archeologiebeleid voldaan en kan het onderzochte plangebied definitief worden vrijgegeven voor verdere ontwikkeling.